

Työryhmäesitys erityisuimakortin myöntämisperusteiden päivittämisestä ja hinnan muuttamisesta.

Taustaa: Helsinkiläisillä vammaisilla ja pitkäaikaissairailta on ollut mahdollisuus lunastaa erityisuimakortti vuodesta 1987 asti. Kortti on mahdollistanut omaehtoisen uimisen muita kortteja edullisemmin. Erityisuimakortin hinta tammikuussa 2019 on 52 € /vuosi + henkilökohtainen ladattava kulunvalvonta- ja asiakaskortti 4 €.

Kortti on voimassa vuoden ostopäivästä ja sillä pääsee uimaan Helsingin alueen uimahalleihin. Erityisuimakortti 2 ja 3 on tarkoitettu henkilöille, jotka tarvitsevat joko yhden tai kaksi avustajaa.

Erityisuimakortin tavoitteena on ollut aktivoida vammaisia ja pitkäaikaissairaita omaehtoisen liikunnan pariin. Vesiliikunnalla tulee kuitenkin olla erityisuimakorttiin oikeutetun henkilön toimintakyvyllä erityistä hyötyä verrattuna muihin mahdollisiin liikuntamuotoihin.

Vuonna 2018 erityisuimakortteja on myyty 4181 kpl. Tulot myynnistä oli 217 412 €.

Erityisuimakortin ostopaikat ovat Helsingin kaupungin omat uimahallit (Itäkeskus, Jakomäki, Pirkkola, Yrjönkatu) sekä liikuntapalveluiden pääkassa (Töölön kisahalli).

Erityisuimakortin myöntämiskriteerit:

Erityisuimakortin voi ostaa suoraan ilman lääkärinlausuntoa Helsingin kaupungin omista uimahalleista alla mainituilla perusteilla:

1. Henkilökohtainen invalidien pysäköintilupa
2. Kaupunkikortti, mikä on myönnetty vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua varten
3. Näkövammaiskortti
4. Seuraavilla KELA - kortin tunnuksilla:
 - Astma KELA - kortin tunnus 203
 - Diabetes KELA - kortin tunnus 103
 - Lihastauti KELA - kortin tunnus 108
 - MS-tauti KELA - kortin tunnus 109 tai 303
 - Parkinsonin tauti KELA - kortin tunnus 110
 - Psykiatriset sairaudet KELA - kortin tunnus 112 tai 188
 - Reuma KELA - kortin tunnus 202

- Sepelvaltimotauti KELA - kortin tunnus 206
- Sydämen vajaatoiminta KELA - kortin tunnus 201

Joillekin vammaisille ja pitkäaikaissairaille henkilöille voidaan myöntää erityisuimakortti lääketieteellisen selvityksen perusteella.

Erityisuimakorttiin ovat oikeutettuja alla mainitut vammaiset ja pitkäaikaissairaat. Diagnoosit tulee olla lausunnossa selkeästi kirjattuna.

- CP-vamma (diagnoosi G80)
- Diabetes
- Etenevät keskushermoston sairaudet (diagnoosit G10-G13)
- Kehitysvamma
- Lihastaudit (diagnoosi G70-G73)
- MS-tauti (diagnoosi G35)
- Polion jälkitilat
- Psykiatriset sairaudet (diagnoosi F32.2, F33.2)
- Pysyvä sairaudesta tai vammasta johtuva liikkumista haittaava 55% haitta-aste tai -luokka 11
- Rintasyöpä (rintasyöpäleikatut)
- Vammaiset, pitkäaikaissairaat ja erityistä tukea tarvitsevat lapset

Työryhmän perustaminen

Edellisen kerran erityisuimakortin kriteerejä on käsitelty lautakunnassa 12.10.2004. Tällöin päivitetty kriteerit ovat astuneet voimaan 1.1.2005. Kriteereihin on tehty lisäys vuonna 2009 psykiatristen masennusdiagnoosien osin.

Työryhmä perustettiin 28.11.2018. Työryhmän tarkoituksena oli käsitellä myöntämiskriteerien ajankohtaisuutta ja tasapuolisuutta sekä kortin käytettävyyteen liittyviä asioita.

Työryhmän jäsenet:

Salo Taina, ylilääkäri

Petäjävaara Tiina, fysioterapian osastonhoitaja

Pasanen Riitta, sairaanhoitaja
Lammila Riikka, terveydenhoitaja
Lappalainen Tiina, Helsingin kaupungin vammaisasiain johtaja
Kuutti Laura, Urheiluhallit Oy:n hallipäällikkö
Huurre Petteri, liikuntapaikkapäällikkö
Tuuli Salospohja, liikuntapalvelupäällikkö (pj)
Rantala Marjo, liikunnansuunnittelija (siht.)

Työryhmän työskentely

Kuntosalin käyttöoikeuden lisäämisestä erityisuimakorttiin on tullut useita pyyntöjä. Työryhmä oli asiasta keskusteltuaan yksimielinen. Kuntosalin käyttö ei ole uimakorttiin liitettynä perusteltu, koska kyseessä nimenomaan uimakortti ja veden vaikutuksen tulee tuottaa kortin saaneelle erityistä lisäarvoa hänen toimintakyvylleen verrattuna muihin liikuntamuotoihin.

Aloitteiden ja muiden huomionaiheiden perusteella työryhmä käsitteli seuraavat muutostoiveet: reuma, elinsiirtopotilaat, epileptikot ja suolistosairauksista (esim. IBD) kärsivät, ylipaino, eri syöpäsairaudet, tuki- ja liikuntaelinsairaudet sekä psykiatriset sairaudet.

Lisäksi työryhmä keskusteli avustaja-tarpeen todentamisesta. Työryhmä päätyi pyytämään lausunnon vammaispalveluiden edustajilta. Neljä eteläisen toimipisteen vammaisten sosiaalityön sosiaalityöntekijää ja johtava sosiaalityöntekijä laativat oheisen lausunnon:

Vammaispalveluiden näkökulmasta kriteerit näyttävät nykyisellään toimivilta. Jos kortin saamisen edellytyksenä olisi esim. henkilökohtaisen avun päätös, johtaisi se henkilökohtaisen avun hakemusten lisääntymiseen. Hakemukset (siis kaikki muutkin vammaispalvelun hakemukset) käsitellään nykyresursseilla 2-3 kuukauden sisällä.

Avustajatunnusellinen päätös tulee edelleen anoa liikuntapalveluista. Jos asiakkaalla on avustajallinen erityisuimakortti (EUK 2) ja ei tarvitse avustajaa, niin kortin tulisi olla mahdollista vaihtaa perus-korttiin (EUK 1).

Työryhmän esitys:

Reumasairauksiin liittyvä myöntämiskriteeri esitetään pidettäväksi täysin ennallaan. Kelakortin koodi 202 kattaa kaikki merkittävät reumasairaudet, jotka ovat korvattavan lääkehoidon piirissä, joten korttiin merkinnän saaneet ovat automaattisesti erityisuimakorttiin oikeutettujen joukossa.

Elinsiirtopotilaat, epileptikot ja suolistosairauksista (esim. IBD) kärsivät eivät hyödy vedestä ja vesiliikunnasta muuta liikuntaa merkittävästi enemmän, joten työryhmä ei esitä kyseisten diagnoosien lisäämistä listalle.

Ylipainoisten huomioimiseksi on tehty vuodeksi 2019 BMI-uimakorttipilotointi. Pilotoinnin aikana helsinkiläisille sellaisille aikuisille henkilöille joiden BMI on 35 tai yli, myönnetään BMI-uimakortin osto-oikeus. Osto-oikeuden saa kaupungin liikuntaneuvontapalvelun kautta. Työryhmä esittääkin, että ylipainoa ei nosteta erityisuimakortin myöntämiskriteeriksi.

Työryhmä esittää, että muita syöpäsairauksia ei lisätä listaukseen. Muidenkin kuin rintasyöpäleikatuiden lisääminen listalle ei ole työryhmän mukaan perustelua. Rinnanpoiston jälkeinen vesiliikunnan hyöty on merkittävä mm. yläraajan liikkuvuuden säilyttämiseksi, joten rintasyöpä, ja siinä nimenomaan rinnanpoisto kokonaisuudessaan tai operaatio kainalon alueella, kriteerinä on perusteltu. Kyseinen *rintasyöpäleikatut*-määritelmä on pyydetty (15.5.2019) Hyksin Rintarauhaskirurgian yksikön osastonylilääkäriltä.

M-diagnoosit (fibromyalgia, tules) esitetään pidettävän edelleen myönnettävinä hakemusten, ja sitä kautta haittaluokituksen, perusteella. Lääkärit tekevät arvion haittaluokituksesta, jonka perusteella erityisuimakortti myönnetään.

Haittaluokituksen tulee olla 11 (tai enemmän) tai haitta-asteen 55% (tai enemmän).

Psykiatriset diagnoosit (F-koodit) päätettiin esittää pidettäväksi listauksessa ennallaan. Työryhmä totesi, että tällä hetkellä terveydenhuollolla ei ole käytössä diagnoosia esimerkiksi työuupumiselle, vaan työuupunut saa diagnoosin usein näihin

ns. lievempiin F-koodeihin (F32.0 tai 32.1). Nämä diagnoosit eivät aina ole pitkäkestoisia, joten erityisuimakortin ei katsottu olevan perusteltu.

Edellisten lisäksi työryhmä käsitteli myös muita mahdollisia lisättäviä kriteerejä erityisuimakortin myöntämiseksi. Keuhkohtaumatauti (COPD) näyttäytyy kela-kortissa myös tunnuksella 203. Työryhmä ehdottaakin, että lisätään kela-kortin tunnuksella myönnettäviin-listaukseen myös merkintä COPD 203.

Työryhmä ehdottaa myös, että myöntämiskriteereissä oleva sana *Kaupunkikortti* muutetaan sanamuotoon taxikortti.

Lisäksi ehdotetaan poistettavaksi myöntämiskriteereistä diabetes, lääketieteellisen selvityksen perusteella. Nykyään lääkehoitoinen diabetes-merkintä lisätään KELA-korttiin hyvin nopeasti, joten lääkärinlausunnoilla haettavaa tapaa ei ole tarve pitää listalla.

Työryhmä ehdottaa, että erityisuimakortit avustaja-tunnuksella anotaan edelleen liikuntapalveluista lääketieteellisen selvityksen perusteella. Ne henkilöt, joilla on oikeus ostaa erityisuimakortti suoraan uimahallin kassalta kela-kortin tunnuksen pohjautuen, ja heillä on EU-vammaiskortti, jossa on A-tunnus, voivat ostaa kortin edelleen uimahallin kassalta suoraan.

Työryhmä ehdottaa erityisuimakortin ostohintaa nostettavaksi. Uudeksi hinnaksi ehdotetaan 60€ /vuosi. Korotusta tulisi 8€ nykyiseen hintaan verrattuna. Hinnan nosto, laskettuna vuoden 2018 myyntimäärällä, toisi tuloja 33 448 €. Vuonna 2004 hinta oli 50€/vuosi. Lisäksi erityisuimakortin käyttöä ehdotetaan rajattavaksi yhteen käyttökertaan päivässä. Kyseinen käytäntö on voimassa muissakin uimahallien asiakaskorteissa.

Erytisuimakortin ostopaikat ehdotetaan säilyvän muutoin ennallaan, mutta Töölön kisahallin pääkassan toiminnan loppuessa kesällä 2019, osoitetaan erityisuimakortin ostopaikaksi Töölön kisahallin kassa.